

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष ५, अंक १२६]

शनिवार, सप्टेंबर ७, २०१९/भाद्र १६, शके १९४१

[पृष्ठे ९, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक ३१३

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले

(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांब्यतिरिक्त), नियम व आदेश.

गृह विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ६ सप्टेंबर २०१९

आदेश

महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१.

क्रमांक एमटीएस. ०९०९/१५३२/प्र.क्र. ५९२/पोल-४.—महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ (१९५१ चा मुंबई २२) च्या कलम ५(ब) आणि त्या अनुषंगाने प्रदान करण्यात आलेल्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन याद्वारे, महाराष्ट्र शासनाच्या गृह विभागाच्या नियंत्रणाखालील पोलीस विभागातील "महाराष्ट्र सहायक पोलीस उपनिरीक्षक चालक, पोलीस हवालदार चालक, पोलीस नाईक चालक व पोलीस शिपाई चालक, २०१९" या पदांचे सेवाभरती विनियमन करणारे पुढील नियम करीत आहे, जसे :—

१. या नियमांना "महाराष्ट्र सहायक पोलीस उपनिरीक्षक चालक, पोलीस हवालदार चालक, पोलीस नाईक चालक व पोलीस शिपाई चालक, (सेवाप्रवेश) नियम, २०१९" असे संबोधण्यात यावे.

२. व्याख्या— या नियमांमध्ये संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अभिप्रेत नसेल तर,—

- (अ) 'विभाग' याचा अर्थ महाराष्ट्र शासनाचा गृह विभाग, असा आहे ;
- (ब) 'महासंचालक' याचा अर्थ पोलीस महासंचालक व पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई असा आहे ;
- (क) 'शासन' याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन, असा आहे ;
- (ड) 'उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा' याचा अर्थ, महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळे अधिनियम, १९६५ (सन १९६५ चा महा. ४१) अन्वये प्रस्थापित केलेल्या विभागीय मंडळांकडून घेण्यात येणारी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा (इयत्ता १२ वी) किंवा शासनाने समकक्ष म्हणून घोषित केलेली परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक आहे ;
- (इ) 'अनुज्ञप्ती प्राधिकारी' याचा अर्थ, मोटार वाहन कायदा, १९८८ मधील प्रकरण दोन अन्वये अनुज्ञप्ती अदा करण्याकरिता प्राधिकृत केलेले प्राधिकारी ;
- (फ) 'पोलीस दल' याचा अर्थ, महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, १९५१ (१९५१ चा मुंबई २२) च्या कलम ३ अन्वये स्थापन करण्यात आलेले पोलीस दल, असा आहे ;
- (ग) 'पोलीस घटक' याचा अर्थ, विविध पोलीस आयुक्त कार्यालये व जिल्हा पोलीस अधीक्षक यांची कार्यालये असा आहे ;

३. पोलीस दलातील " सहा. पोलीस उपनिरीक्षक चालक " या पदावरील नेमणूक पोलीस दलातील " पोलीस हवालदार चालक " या पदावर ३ वर्षांपेक्षा कमी नाही. इतकी नियमित सेवा पूर्ण केलेल्या व्यक्तीमधून ज्येष्ठता-नि-पात्रता आणि शारीरिक योग्यतेच्या अधिन राहून पदोन्नतीने करण्यात येईल.

४. पोलीस दलातील " पोलीस हवालदार चालक " या पदावरील नेमणूक पोलीस दलातील " पोलीस नाईक चालक " या पदावर ३ वर्षांपेक्षा कमी नाही. इतकी नियमित सेवा पूर्ण केलेल्या व्यक्तीमधून ज्येष्ठता-नि-पात्रता आणि शारीरिक योग्यतेच्या अधिन राहून पदोन्नतीने करण्यात येईल.

५. पोलीस दलातील " पोलीस नाईक चालक " या पदावरील नेमणूक पोलीस दलातील " पोलीस शिपाई चालक " या पदावर ३ वर्षांपेक्षा कमी नाही, इतकी नियमित सेवा पूर्ण केलेल्या व्यक्तीमधून ज्येष्ठता-नि-पात्रता आणि शारीरिक योग्यतेच्या अधिन राहून पदोन्नतीने करण्यात येईल.

६. (१) पोलीस शिपाई चालक पदावरील निवडीसाठी उमेदवारांकडे खाली नमूद पात्रता असणे आवश्यक आहे :—

(अ) वय :—कमीत कमी १९ वर्षे जास्तीत जास्त २८ वर्षे परंतु असे की, मागासवर्गीय उमेदवार यांच्या बाबतीत कमाल वयोमर्यादा ५ वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात येईल, तसेच माजी सैनिक उमेदवारांच्या बाबतीत वेळोवेळी ठरविलेल्या शासनाच्या धोरणानुसार उच्चतम वयोमर्यादा शिथिल करण्यात येईल.

(ब) शैक्षणिक अर्हता :—उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा (इयत्ता १२ वी) किंवा शासनाने या परीक्षेस समकक्ष म्हणून घोषित केलेली परीक्षा उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे.

(क) विशेष अर्हता :—(१) उमेदवाराने अर्ज सादर करतेवेळी अनुज्ञप्ती अदा करण्याकरीता प्राधिकृत केलेले सक्षम प्राधिकारी यांनी अदा केलेला हलके वाहन (LMV-TR) चालविण्याचा वेध परवाना धारण करणे आवश्यक राहिल.

(२) सदर पदावर नियुक्त उमेदवारांनी जड वाहन (HGV) आणि जड वाहन प्रवासी (HPMV) चालविण्याचा परवाना नियुक्ती आदेशाच्या दिनांकापासून पुढील ५ वर्षांत प्राप्त करणे बंधनकारक राहिल. अन्यथा, तो पुढील घेतनवाढीस तसेच पदोन्नतीकरिता पात्र राहणार नाही.

(३) सदरील उमेदवार हा कोणतेही मादक द्रव्ये किंवा मद्य सेवन करून वाहन चालविण्याकरिता नोटार वाहन अधिनियम, १९८८ मधील कोणत्याही अपराधासाठी दोषी सिद्ध झालेला नसावा.

(ड) शारीरिक पात्रता —

अनुक्रमांक	शारीरिक पात्रता	महिला	पुरुष
(१)	(२)	(३)	(४)
(१)	उंची	१५८ सें.मी. पेक्षा कमी नसावी.	१६५ सें.मी. पेक्षा कमी नसावी.
(२)	छाती		न फुगवता ७९ सें.मी. पेक्षा कमी नसावी व न फुगवलेली छाती व फुगवलेली छाती यातील फरक ५ सें.मी. पेक्षा कमी नसावा.

२. शैक्षणिक व शारीरिक पात्रतेत द्यावयाची सूट :—

(अ) नक्षलग्रस्त भागासाठी विशेष तरतूद :—

१. शैक्षणिक अर्हता :— शासनाने नक्षलग्रस्त भाग म्हणून अधिसूचित केलेल्या क्षेत्रातील रहिवासी असलेले आणि अनुसूचित जमातीचे किंवा नक्षलवाद्यांच्या हल्ल्यात अथवा नक्षलवादीविरोधी कारवाईत मृत अथवा गंभीर जखमी झालेल्या पोलीस बातमीदार, पोलीस पाटील अथवा पोलीस कर्मचारी यांची मुले असलेले उमेदवार जे ७ वी परीक्षा उत्तीर्ण झालेले आहेत ते भरती करता पात्र ठरतील.

२. शारीरिक पात्रता :— शासनाने नक्षलग्रस्त भाग म्हणून अधिसूचित केलेल्या क्षेत्रातील रहिवासी असलेले आणि अनुसूचित जमातीचे किंवा नक्षलवाद्यांच्या हल्ल्यात अथवा नक्षलवादीविरोधी कारवाईत मृत अथवा गंभीर जखमी झालेल्या पोलीस बातमीदार, पोलीस पाटील अथवा पोलीस कर्मचारी यांच्या मुलांमधील उमेदवारांच्या बाबतीत खाली नमूद केल्याप्रमाणे पात्रता शिथिल करण्यात येईल :—

छाती : छातीच्या मोजमापाची आवश्यकता नाही.

३. या नियमांतील उपखंड (अ) १ व (अ) २ नुसार विहित केलेल्या शैक्षणिक अर्हता व शारीरिक पात्रता शासनाने अधिसूचित केलेल्या नक्षलग्रस्त भागातील रहिवासी असलेल्या उमेदवारांच्या बाबतीत शिथिल करण्याचे अधिकार अपर पोलीस महासंचालक, प्रशिक्षण व खास पथके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना राहतील.

४. असे उमेदवार भरती झालेल्या जिल्ह्याच्या बाहेर बदलीस पात्र असणार नाहीत.

(ब) अनुकंपा तत्त्वावरील भरती :— अनुकंपा तत्त्वावरील भरतीसंदर्भात खालीलप्रमाणे नमूद केल्याप्रमाणे शारीरिक पात्रता शिथिल करण्यात येईल.

छाती :— २ सें.मी. न फुगविता व १.५ सें.मी. फुगवून पुरुष उमेदवारांसाठी

७. लेखी चाचणी (१००) गुण :—

(अ) जे उमेदवार शारीरिक व शैक्षणिक पात्रतेमध्ये पात्र ठरतील, त्यांची एकूण १०० गुणांची लेखी परीक्षा घेण्यात येईल.

(ब) लेखी चाचणीमध्ये खालील विषयांचा समावेश असेल.—

(i) अंकगणित

(ii) सामान्यज्ञान व चालू घडामोडी

(iii) बुद्धीमत्ता चाचणी

(iv) मराठी व्याकरण, आणि

(v) मोटार वाहन चालविणे/वाहतुकीबाबतचे नियम.

(क) लेखी चाचणीसाठी कालावधी ९० मिनिटांचा असेल व सदर लेखी चाचणीमधील प्रश्न बहुपर्यायी स्वरूपाचे राहतील आणि सदर चाचणी मराठी भाषेत घेण्यात येईल.

८. वाहन चालविण्याची कौशल्य चाचणी (५०) गुण :—

(१) शारीरिक चाचणीसाठी पात्र ठरलेल्या उमेदवारांना वाहन चालविण्याची कौशल्य चाचणी खालीलप्रमाणे द्यावी लागेल. सदर दोन्हीही चाचण्यांमध्ये एकत्रित किमान ४० टक्के गुण मिळवून उमेदवारास उत्तीर्ण व्हावे लागेल.

(२) सदर कौशल्य चाचणीमध्ये खालील बाबी अंतर्भूत असतात.

(अ) हलके वाहन (LMV) प्रकारातील वाहन चालविणे

२५ गुण

(ब) जीप प्रकारातील वाहन चालविणे

२५ गुण

(३) सदरहू चाचणी अर्हता चाचणी असल्याने, सदरहू चाचणीत प्राप्त झालेले गुण गुणवत्तायादी तयार करताना विचारात घेतले जाणार नाहीत.

(४) सदर वाहन चालविण्याच्या कौशल्य चाचणीबाबतचे निकष वेळोवेळी पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य यांचेमार्फत ठरविण्यात येतील.

(५) सदर पदासाठी कौशल्य चाचणी परीक्षा घेण्यासाठी गठीत करावयाच्या समितीस प्रादेशिक परिवहन कार्यालयातील अधिकाऱ्यांचा समावेश करण्यात येईल.

९. शारीरिक चाचणी (५०) गुण :—

(१) जे उमेदवार लेखी चाचणीत किमान ३५ टक्के (मागास प्रवर्गातील उमेदवारांच्या बाबतीत ३३ टक्के) गुण मिळवून उत्तीर्ण होतील, असे उमेदवार प्रसिद्ध केलेल्या जाहिरातीत प्रवर्गनिहाय नमूद केलेल्या पदसंख्येच्या १ : १० या प्रमाणात शारीरिक चाचणीसाठी पात्र ठरविण्यात येईल.

स्पष्टीकरण .— उदाहरणार्थ, जर अनुसूचित जाती प्रवर्गासाठी १० जागा व अनुसूचित जमाती प्रवर्गासाठी ५ जागा असतील तर अनुसूचित जाती प्रवर्गातील १०० (१० × १० = १००) व अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील ५० (५ × १० = ५०) उमेदवार शारीरिक चाचणीसाठी पात्र ठरतील.

तथापि, अनुसूचित जाती प्रवर्गातील गुणानुक्रमे १०० व्या क्रमांकावर असलेल्या उमेदवारास मिळालेले गुण जेवढ्या अनुसूचित जाती प्रवर्गातील उमेदवारांना मिळालेले असतील ते सर्व उमेदवार अनुसूचित जाती प्रवर्गातर्गत शासकीय चाचणीसाठी पात्र असतील. तसेच, अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील गुणानुक्रमे ५० व्या क्रमांकावर असलेल्या उमेदवारास मिळालेले गुण जेवढ्या अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील उमेदवारांना मिळालेले असतील ते सर्व उमेदवार अनुसूचित जमाती प्रवर्गातर्गत शारीरिक चाचणीसाठी पात्र असतील.

शारीरिक चाचणी ही खालीलप्रमाणे एकूण ५० गुणांची असेल.

(अ) पुरुष उमेदवार

(i) १६०० मी. धावणे	—	३० गुण
(ii) गोळा फेक	—	२० गुण
एकूण	—	५० गुण

(ब) महिला उमेदवार

(i) ८०० मी. धावणे	—	३० गुण
(ii) गोळा फेक	—	२० गुण
एकूण	—	५० गुण

(२) उमेदवारांनी शारीरिक चाचणीमध्ये किमान ५० टक्के गुण प्राप्त करणे आवश्यक राहील :-

१०. पोलीस महासंचालकांनी त्या घटकासाठी गठित केलेले निवड मंडळ हे या नियमांना पोट-नियम (७) व (९) मध्ये नमूद केलेल्या लेखी चाचणी व शारीरिक चाचणीमधील प्राप्त एकत्रित गुणांच्या आधारे उमेदवारांची गुणवत्ता यादी तयार करील. लेखी चाचणी व शारीरिक चाचणी यामध्ये प्राप्त होणारे गुण एकत्र केल्यानंतर, उमेदवारांची अंतिम गुणवत्ता यादी ही सामान्य प्रशासन विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयाप्रमाणे करण्यात येईल.

११. पोलीस शिपाई चालक पदाची भरती प्रक्रिया राबविण्याची कार्यपद्धती, यासंदर्भात शासनाने किंवा पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी वेळोवेळी विहित केलेल्या निर्देशानुसार राबविण्यात येईल.

१२. आरक्षण :-

(१) (i) खेळाडू, महिला, माजी सैनिक, प्रकल्पग्रस्त व इतर विविध घटकांना शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या निर्देशानुसार आरक्षण लागू राहील.

(ii) गृहरक्षक दल :- ज्या उमेदवारांनी पोलीस शिपाई चालक पदाच्या भरतीकरिता जाहिरातीच्या दिनांकास गृहरक्षक पदावर कमीतकमी ३ वर्ष (एकत्रित १०९५ दिवस) सेवा पूर्ण केली आहे व जे उमेदवार पोलीस शिपाई चालक पदासाठी जाहिरातीच्या दिनांकास आवश्यक शैक्षणिक अर्हता/शारीरिक चाचणी व वयोमर्यादेची अट पूर्ण करित असतील, अशा उमेदवारांमधून पोलीस शिपाई चालक पदाच्या भरतीकरिता असलेल्या एकूण उपलब्ध पदांपैकी ५ टक्के पदे (समांतर आरक्षण) प्रमाणे भरण्यात येतील.

(iii) पोलीस पाल्य :- पोलीस दलातील नियत वयोमानानुसार सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या पाल्यांना पोलीस शिपाई चालक पदावरील भरतीकरिता एकूण पदाच्या ३ टक्के आरक्षण (समांतर आरक्षण) राहील. सदर सवलत ही गट-क व गट-ड संवर्गातून सेवानिवृत्त झालेल्या पोलीस कर्मचाऱ्यांच्या पाल्यांना लागू राहील.

परंतु, सक्तीने सेवानिवृत्त/स्वेच्छा सेवानिवृत्ती घेतलेल्या पोलीस कर्मचाऱ्यांच्या पाल्यस ही सवलत लागू राहणार नाही.

(२) या नियमात विहित करण्यात आलेल्या सर्व प्रवर्गांतील उमेदवारांना पात्रता निकष पूर्ण करणे आवश्यक राहिल आणि या पदासाठीच्या शारीरिक चाचणी व लेखी चाचणीमध्ये विहित केलेले गुण मिळवावे लागतील.

१३. अनुकंपा तत्वावरील नियुक्ती :- अनुकंपा तत्वावरील नियुक्तीच्या योजनेसंदर्भात सामान्य प्रशासन विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशान्वये निर्धारित केलेली कार्यपद्धती अवलंबिण्यात यावी.

१४. या नियमातील नियम क्र. ३, ४, ५ व ६ मधील पदावर नेमणूक झालेल्या व्यक्तीला तो सदर परीक्षा उत्तीर्ण झाला असेल, किंवा होण्यापासून सुट मिळाली नसेल तर, मराठी व हिंदी भाषा परीक्षा याबाबतच्या नियमानुसार उत्तीर्ण व्हायचा लागतील.

१५. (१) या नियमांच्या नियम ६ मध्ये नमूद केलेल्या पदावर नियुक्त झालेल्या उमेदवारास राज्यातील कोणत्याही पोलीस प्रशिक्षण केंद्रात आवश्यक असलेले प्रशिक्षण पूर्ण करून संबंधित परीक्षा चार संधीमध्ये उत्तीर्ण व्हावे लागेल. जर तो चार संधीमध्ये परीक्षा उत्तीर्ण झाला नाही तर त्याची किंवा तिची सेवा समाप्त करण्यात येईल. या कालावधीत, त्याला किंवा तिला वार्षिक वेतनवाढ अनुज्ञेय असणार नाहीत.

(२) वार्षिक वेतनवाढ रोखलेले उमेदवार संबंधित परीक्षा विहित संधीत उत्तीर्ण झाल्यास, रोखून ठेवलेली वेतनवाढ त्यास देय होईल, परंतु, वेतनवाढ रोखून धरल्यामुळे देय होणारी थकवाकी मिळण्याचा तिला हक्क असणार नाही.

१६. (१) पोलीस शिपाई चालक या पदाकरिता नियुक्त करण्यात आलेले उमेदवार हे कार्यकारी पोलीस दलात बदलीसाठी पात्र असणार नाही. मात्र, हे उमेदवार विनंतीनुसार जिल्ह्याच्या बाहेर फक्त इतर पोलीस घटकात त्याच पदावर बदलीस पात्र ठरतील.

(२) पोलीस शिपाई चालक या पदावर नियुक्त केलेला कर्मचारी, त्याच्या नियुक्तीच्या पोलीस घटकातून इतर पोलीस घटकात बदलीसाठी, पोलीस महारसंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी राज्य शासनाच्या मान्यतेने निर्धारित केलेली बदलीसाठी पात्रता, बदली प्रक्रिया, सक्षम प्राधिकारी, ज्येष्ठता आणि इतर अटी व शर्तीच्या अधीन राहून पात्र राहिल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सु. ज. सोयितकर,

शासनाचे सहसचिव.